ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟΥ
της 1ης Δεκεμβρίου 1965*

Στην υπόθεση 45/64,

Επιτροπή της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, εκπροσωπούμενης από τον νομικό της σύμβουλο Giuseppe Marchesini, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Henri Manzanarès, γραμματέα της νομικής υπηρεσίας των εκτελεστικών κοινοτικών οργάνων, 2, place de Metz,

προσφεύγουσα,

κατά

Ιταλικής Δημοκρατίας, εκπροσωπούμενης από τον Adolfo Maresca, Ministro plenipotenziario, αναπληρωτή προϊστάμενο της υπηρεσίας διπλωματικών διαφορών του Υπουργείου Εξωτερικών, επικουρούμενο από τον Pietro Peronaci, αναπληρωτή του Avvocato Generale dello Stato και με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο την Πρεσβεία της Ιταλίας, 5, rue Marie-Adélaïde,

καθής,

που έχει ως αντικείμενο την έκδοση αποφάσεως, η οποία να αναγνωρίζει ότι η Ιταλική Δημοκρατία, χορηγώντας για ορισμένα προϊόντα της βιομηχανίας μηχανημάτων που εξάγονται προς άλλα κράτη μέλη επιστροφή εσωτερικών φόρων, αντικείμενη είτε λόγω της φύσεως των επιστρεφομένων φόρων είτε λόγω της χρησιμοποιουμένης μεθόδου στο άρθρο 96 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, παρέβη υποχρέωση που υπέχει από την εν λόγω Συνθήκη,

* Γλώσσα διαδικασίας: η ιταλική.

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΗΣ 1.12.1965 — ΥΠΟΘΕΣΗ 45/64

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

συγκείμενο από τους Ch. L. Hammes, Πρόεδρο (εισηγητή), L. Delvaux, πρόεδρο τμήματος, A. M. Donner, A. Trabucchi και R. Lecourt, δικαστές,

γενικός εισαγγελέας: J. Gand
γραμματέας: A. van Houtte

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

(το μέρος που περιέχει τα περιστατικά παραλείπεται)

Σκεπτικό

Α — Επί του παραδεκτού

Ως προς την πρώτη ένσταση

Η καθής προβάλλει ένσταση απαραδέκτου της προσφυγής στηριζόμενη στο γεγονός ότι η προσφυγή αυτή στρέφεται κατά του νόμου 639 της 5ης Ιουλίου 1964, ο οποίος, κατά παράβαση του άρθρου 169, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης δεν αποτέλεσε αντικείμενο ούτε παρατηρήσεων εκ μέρους της Ιταλικής Δημοκρατίας ούτε αιτιολογημένης γνώμης της Επιτροπής. Συνεπώς, δεν υφίσταται ταυτότητα αντικειμένου της διοικητικής διαδικασίας που προηγήθηκε της δίκης, η οποία αφορά τον νόμο 103 της 10ης Μαρτίου 1955, και της ενώπιον του Δικαστηρίου διαδικασίας, η οποία αφορά τον νόμο 639, ουσιωδώς διάφορο του πρώτου.

Από τα στοιχεία του φακέλου προκύπτει ότι, τόσο κατά την προ της δίκης διοικητική διαδικασία όσο και κατά τη διαδικασία ενώπιον του Δικαστηρίου, η Επιτροπή προσήψε στην Ιταλική Κυβέρνηση τη συγκεκριμένη εφαρμογή του συστήματος επιστροφών κατά την εξαγωγή, χωρίς να περιορίσει το αντικείμενο των αιτιάσεων που θεωρούσε ότι είχε δικαίωμα να προβάλλει μόνο στα νομοθετικά κείμενα που μπορούσαν να αποτελέσουν τη νομική βάση του εν λόγω συστήματος.

Εξάλλου, με την αιτιολογημένη γνώμη που διατύπωσε στις 11 Δεκεμβρίου και διεβίβασε στην καθής στις 16 Δεκεμβρίου 1963, η Επιτροπή κάλεσε την Ιταλική Δημοκρατία να παύσει, το αργότερο μέχρι τις 30 Δεκεμβρίου 1963, να χορηγεί επιστροφές, οι οποίες, για τους εκτεθέντες λόγους, αντέκειντο στο άρθρο 96 της Συνθήκης.

Αντικείμενο, συνεπώς, της αιτιολογημένης γνώμης ήταν, αφενός, να διαπιστωθεί η εκ μέρους της Ιταλικής Δημοκρατίας παράβαση υποχρεώσεως που υπέχει από τη Συνθήκη και αφετέρου να κληθεί επιτακτικά η καθής να μη συνεχίσει πέραν της υποδεικνυομένης ημερομηνίας την παραβίαση της Συνθήκης που της προσήπτετο, είτε παρατείνοντας την ισχύ της υφισταμένης ρυθμίσεως είτε θεσπίζοντας στο μέλλον ανάλογη ρύθμιση.

Η ένσταση αυτή πρέπει, επομένως, να απορριφθεί.

Ως προς τη δεύτερη ένσταση

Η καθής ισχυρίζεται ότι η προσφυγή είναι απαράδεκτη, επικαλούμενη και άλλη παράβαση του άρθρου 169, η οποία συνίσταται στο γεγονός ότι δεν της παρασχέθηκε η δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της ως προς την αληθή φύση της παραβάσεως που της προσάπτεται ούτε, κατά συνέπεια, επί της αιτιολογίας της αιτιολογημένης γνώμης και των κυρίων λόγων της προσφυγής.

Επί του σημείου αυτού πρέπει να διαπιστωθεί ότι στο έγγραφο της 10ης Ιουνίου 1963, με το οποίο κάλεσε την Ιταλική Κυβέρνηση να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή κατέστησε σαφές ότι, κατά τη γνώμη της, το σύστημα των επιστροφών κατά την εξαγωγή που εφήρμοζε η Ιταλική Κυβέρνηση δεν μπορούσε να θεωρηθεί σύμφωνο προς τη Συνθήκη, αφενός, επειδή επιτρέπει την επιστροφή ορισμένων κατηγοριών φόρων οι οποίοι, αντίθετα προς τους ορισμούς του άρθρου 96, επιβαρύνουν την επιχείρηση και όχι τα εξαγόμενα προϊόντα και, αφετέρου, επειδή χρησιμοποιεί για τον προσδιορισμό του ποσού της επιστροφής μια διαδικασία που καταλήγει στον καθορισμό κατ' αποκοπήν συντελεστών για κάθε προϊόν ή ομάδα προϊόντων, ενώ το άρθρο 97 επιτρέπει την προσφυγή σε τέτοια μέθοδο μόνο όταν πρόκειται για φόρους κύκλου εργασιών που εισπράττονται κατά το σωρευτικό και επαναληπτικό φορολογικό σύστημα.

Η αιτιολογημένη γνώμη και η προσφυγή της Επιτροπής στηρίζονται στις ίδιες αιτιολογικές σκέψεις και στους ίδιους λόγους.

Επομένως, η Επιτροπή παρέσχε στην Ιταλική Κυβέρνηση τη δυνατότητα να διατυπώσει τις παρατηρήσεις της και εφαρμόζει ορθά και με ακρίβεια το άρθρο 169, πρώτη παράγραφος, της Συνθήκης.

Η ένσταση αυτή πρέπει επίσης να απορριφθεί.

Β — Επί της ουσίας

Επί του πρώτου λόγου

Δεν αμφισβητείται από τους διαδίκους ότι κατά τον υπολογισμό του ποσού της επιστροφής που χορηγείται κατά την εξαγωγή των προϊόντων της ιταλικής βιομηχανίας μηχανημάτων λαμβάνονται υπόψη τα δικαιώματα εγγραφής, τα τέλη χαρτοσήμου και υποθήκης, καθώς επίσης και οι φόροι επί των κρατικών αδειών και παραχωρήσεων, επί των αυτοκινήτων και της διαφημίσεως.

Κατά την Επιτροπή, η επιστροφή των εν λόγω τελών και φόρων δεν επιτρέπεται από το άρθρο 96 της Συνθήκης, καθότι δεν επιβαρύνουν ούτε τα προϊόντα αυτά καθαυτά ούτε τις πρώτες ύλες ή τα ημικατεργασμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή τους και είναι, συνεπώς, αδύνατο να προσδιορισθούν οι επί μέρους αντίστοιχες επιπτώσεις τους στην τιμή κόστους των προϊόντων.

Το άρθρο 96 επιτρέπει στα κράτη μέλη να θεσπίζουν υπέρ των εξαγομένων στο έδαφος άλλου κράτους μέλους προϊόντων επιστροφή εσωτερικών φόρων, η οποία δεν μπορεί να είναι ανώτερη των εσωτερικών φόρων που τους έχουν επιβληθεί άμεσα ή έμμεσα.

Κατά την έννοια του άρθρου 96, ο όρος «άμεσα» πρέπει να νοηθεί ότι αναφέρεται στους φόρους που επιβαρύνουν το τελικό προϊόν, ενώ ο όρος «έμμεσα» αναφέρεται στους φόρους που επιβαρύνουν, κατά τα διάφορα στάδια της παραγωγής, τις πρώτες ύλες ή τα ημικατεργασμένα προϊόντα που χρησιμοποιούνται για την κατασκευή του προϊόντος.

Από τα νομοθετικά κείμενα που τα θεσπίζουν συνάγεται ότι, συνεπεία του αντικειμένου και της φύσεώς τους, τα δικαιώματα εγγραφής, τα τέλη χαρτοσήμου και υποθήκης, οι φόροι επί των κρατικών αδειών και παραχωρήσεων, επί των αυτοκινήτων και της διαφημίσεως βαρύνουν την παραγωγό επιχείρηση, σε ποικίλες μάλιστα εκδηλώσεις της εμπορικής ή οικονομικής εν γένει δραστη-

ριότητάς της, και όχι τα προϊόντα αυτά καθαυτά ούτε κατά τα διάφορα στάδια της κατασκευής τους ούτε κατά το τελικό στάδιο.

Το δικαιώματα εγγραφής, τα τέλη χαρτοσήμου και υποθήκης, καθώς επίσης και οι φόροι επί των αδειών και παραχωρήσεων, επί των αυτοκινήτων και της διαφημίσεως, εφόσον δεν επιβαρύνουν άμεσα ή έμμεσα τα εξαγόμενα προϊόντα, δεν είναι δυνατόν να αποτελούν αντικείμενο της επιστροφής που προβλέπει το άρθρο 96.

Επομένως, η Ιταλική Δημοκρατία, συμπεριλαμβάνοντας τους εν λόγω φόρους και τέλη στην επιστροφή που χορηγεί υπέρ των εξαγομένων προϊόντων της βιομηχανίας μηχανημάτων, παραβαίνει υποχρέωσή της που υπέχει από τη Συνθήκη.

Επί του δευτέρου λόγου

Περαιτέρω, προσάπτεται στην Ιταλική Δημοκρατία ότι, θεσπίζοντας κατ' αποκοπή σύστημα επιστροφών, παρέβη το άρθρο 96 της Συνθήκης.

Η καθής θεωρεί ότι δικαιούται να χρησιμοποιεί τέτοια διαδικασία, η οποία δεν απαγορεύεται από το άρθρο 96, και να επιλέγει τις πιο πρόσφορες για το νομικό της σύστημα λεπτομέρειες εφαρμογής των επιστροφών, αφού μόνο το τελικό αποτέλεσμα υπόκειται στον έλεγχο της Επιτροπής.

Από το άρθρο 96 προκύπτει ότι η δυνατότητα ενός κράτους να εφαρμόσει επιστροφές εσωτερικών φόρων προϋποθέτει ότι, αφενός, οι φόροι αυτοί επιβαρύνουν το ίδιο το προϊόν και, αφετέρου, οι επιστροφές παραμένουν κατώτερες ή ίσες προς τους εν λόγω φόρους.

Εκτός από τις κατηγορίες φόρων στις οποίες αναφέρεται ο πρώτος λόγος της προσφυγής, η επίδικη επιστροφή συνεπάγεται την επιστροφή εσωτερικών φόρων, οι οποίοι δεν αμφισβητείται ότι επιβαρύνουν τα προϊόντα.

Συνεπώς, μένει μόνο να εξεταστεί αν πληρούται και η άλλη προϋπόθεση που θέτει το άρθρο 96, δηλαδή, αν πρόκειται πράγματι για επιστροφή, με άλλα λόγια, αν το ποσό της είναι κατώτερο ή ίσο προς το ποσό των φόρων.

Αυτή η απόδειξη απαιτείται για να επιτραπεί η εφαρμογή ενός μέτρου που συνιστά αληθή επιστροφή φόρων και η οποία δεν δικαιολογείται παρά μόνο υπ' αυτή την προϋπόθεση.

Περαιτέρω, δεδομένου ότι η Ιταλική Δημοκρατία επέλεξε οικειοθελώς μία κατ' αποκοπή μέθοδο, αυτήν βαρύνει η απόδειξη περί του ότι σε όλες τις περιπτώσεις βρίσκεται εντός των υποχρεωτικών ορίων του άρθρου 96.

Επομένως, πρέπει να υποχρεωθεί η Ιταλική Δημοκρατία να παράσχει γραπτώς τις εν λόγω πληροφορίες στο Δικαστήριο, συνοδευόμενες από τα σχετικά αριθμητικά στοιχεία που αφορούν τα διάφορα επίδικα προϊόντα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΔΙΚΑΣΤΗΡΙΟ,

έχοντας υπόψη τα διαδικαστικά έγγραφα,

αφού άκουσε την έκθεση του εισηγητή δικαστή, τις προφορικές αναπτύξεις των διαδίκων, καθώς και τις προτάσεις του γενικού εισαγγελέα,

έχοντας υπόψη τα άρθρα 96 και 169 της Συνθήκης περί ιδρύσεως της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας, το Πρωτόκολλο περί του Οργανισμού του Δικαστηρίου της Ευρωπαϊκής Οικονομικής Κοινότητας και τον Κανονισμό Διαδικασίας του Δικαστηρίου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων,

απορρίπτοντας κάθε αντίθετο ισχυρισμό, αποφασίζει:

1) Η Ιταλική Δημοκρατία, συμπεριλαμβάνοντας στις χορηγούμενες υπέρ των εξαγομένων στο έδαφος των λοιπών κρατών μελών προϊόντων της βιομηχανίας μηχανημάτων επιστροφές εσωτερικών φόρων τα δικαιώματα εγγραφής, τα τέλη χαρτοσήμου και υποθήκης, καθώς και τους φόρους επί των αδειών και παραχωρήσεων, επί των αυτοκινήτων και της διαφημίσεως, παρέβη υποχρέωσή της που υπέχει από το άρθρο 96 της Συνθήκης.

2) Η Ιταλική Δημοκρατία πρέπει να αποδείξει, εντός προθεσμίας τριών μηνών από τη δημοσίευση της παρούσας αποφάσεως, ότι το ποσό της κατ' αποκοπήν επιστροφής των εσωτερικών φόρων που πράγματι επιβαρύνουν τα

προϊόντα της βιομηχανίας μηχανημάτων τα οποία εξάγονται στο έδαφος των λοιπών κρατών μελών δεν είναι ανώτερο των φόρων αυτών.

3) Μετά την πάροδο της ανωτέρω προθεσμίας θα επαναληφθεί η προφορική διαδικασία επί του δευτέρου λόγου της προσφυγής κατόπιν αιτήσεως του επιμελεστέρου διαδίκου.

Κρίθηκε στο Λουξεμβούργο την 1η Δεκεμβρίου 1965.

Hammes Delvaux Donner

Trabucchi Lecourt

Δημοσιεύτηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο την 1η Δεκεμβρίου 1965.

Ο Γραμματέας
A. van Houtte

Ο Πρόεδρος
Ch. L. Hammes